

Kerstlunch op het Trefpunt Medische Geschiedenis 2019

(Kerstboodschap van Wim Schoemans)

“En het geschiedde in die dagen dat keizer Augustus een decreet af kondigde dat alle inwoners van het rijk zich moesten laten inschrijven. Deze eerste volkstelling vond plaats tijdens het bewind van Quirinius over Syrië. Iedereen ging op weg om zich te laten inschrijven”zo begint het verhaal dat u allen wel bekend in de oren zal klinken.

“En eenieder ging op weg om zich te laten inschrijven”. Zo begonnen ook de eerste collegae fysiotherapeuten met het vergaren van boeken na de oproep daartoe na de oprichting van de eerste Heilgymnastische Bibliotheek ruim 30 jaar geleden. Zij vergaarden allerhande geschriften die werden opgeslagen op zolders, garages en andere bergplaatsen, want alles was vol of niet beschikbaar, om maar in de sfeer te blijven.....

Maar er kwamen enkele wijzen uit het Oosten en het licht van hun ster bleef staan boven Urk en de bestuursleden Henk Bijlsma en Aad Graafland keken er naar en zagen dat het “goed was”. Zij namen een bescheiden plek in op Foksdiep 8 waar zij hun spullen te ruste legden en gingen daarna nog wel op zoek naar goud, wierook en mirre en zijn nog steeds zoekende.....

Dat zoekende is overigens een van de kenmerkende eigenschappen van onze donateurs/ begunstigers en misschien wel een kenmerk van uw allen zoals u hier aanwezig bent. Een menselijke eigenschap waar we mee moeten “dealen”. Een traktaat van de filosoof Nietzsche (1844-1900) dwingt ons ook, (en daar is dit een aangenaam moment voor) om onze omgang met onze eigen geschiedenis en vooruitzichten kritisch in ogenschouw te nemen.

En nu ga ik even leentjebuurt spelen bij diezelfde Nietzsche

“Bezie de kudde die aan je voorbijgraast: zij weet niet wat gisteren , wat vandaag is, ze dartelt rond, vreet, rust, verteert, dartelt verder, en zo van de ochtend tot de avond, dag aan dag, in haar lust en onlust kort aangelijnd aan de pin van het ogenblik en daardoor niet zwaarmoedig en niet verveeld. Deze aanblik treft de mens pijnlijk, omdat hij hoog opgeeft van zijn mens-zijn en toch het **dier** om zijn geluk benijdt- want hij wil eigenlijk, net als het dier niet verveeld en zonder zorgen leven. *Het kunnen hier de os en de ezel zijn nietwaar ?* Maar zijn willen is vruchteloos, omdat hij niet als een dier wil leven. De mens vraagt het dier wel eens : waarom vertel je mij niet over je geluk en staar je me slechts aan ? Het dier wil wel antwoorden en zeggen: dat komt omdat ik altijd vergeet wat ik wil zeggen- maar dan vergeet het dit antwoord ook en zwijgt, zodat de mens er zich over verwondert. Maar hij verbaast zich ook over zichzelf, omdat hij niet kan leren vergeten en altijd aan het verleden vastzit. Dit is het onhistorische.”

Nietzsche constateert dat een teveel aan geschiedenis de samenleving niet goed doet, waardoor het leven zelf in de verdringing komt. Daarom zouden mensen een hartgrondige afkeer van een teveel aan historische kennis moeten hebben, **omdat het niet inspireert en niet tot actief handelen aanzet**. In zijn kritiek op de geschiedbeoefening maakt hij onderscheid tussen drie manieren van het schrijven van geschiedenis. Vooral over de doelstellingen van geschiedenis, en medische geschiedenis in het bijzonder, zoals die daar zijn:

- 1) de verering van het verleden (van helden en monumentenzorg). De monumentale. Het nastreven van de grootsheid met verontachtzaming van alle mislukkingen.
- 2) de antiquarische vergaarzucht ('alles wat oud is, is het waard om te bewaren'). De archivaris. Een dergelijke verbinding met het verleden zorgt er voor dat de (geromantiseerde) geschiedenis niet in zuivere kennis kan worden omgezet.
- 3) de kritische omgang met ons verleden ('alles moet anders'). De criticus, de lijdende reflecticus, met oordelen en veroordelingen zoekt de mens een waardige balans. Een balans tussen historisch en onhistorisch omdat beiden noodzakelijk zijn voor de gezondheid van de enkeling en de mensheid.

Alle drie de geschiedbeoefeningen zijn naar zijn mening uitgegroeid tot “verwoestend onkruid”. Dit heeft te maken met het feit dat de moderne mens een te zwakke persoonlijkheid zou hebben om met de geschiedenis om te gaan: **de moderne mens heeft niets van zichzelf**, maar wordt pas wat bijzonders door zich te vergelijken met andere tijden en zeden. De overvloed aan geschiedenis heeft de mens tot een schaduw van zichzelf gemaakt, omdat de instincten van de mens erdoor zijn uitgedreven. Het gevolg hiervan is dat er een scheiding zou zijn ontstaan tussen het innerlijke en uiterlijke van de mens: het individu is in het innerlijk teruggetrokken, van buitenaf is er niets meer van dit individu te zien en gaat de mens er steeds meer uniform uitzien. Alleen sterke persoonlijkheden raken niet bedolven door de druk van de geschiedenis, wat betekent dat geschiedenis alleen bedreven mag worden door een “ervaren en superieur mens”. Deze persoon kan namelijk beslissen wat en welk verleden het behouden waard is voor het heden, aldus Nietzsche.

Mijn collega's Rob Karstens en Ronald Valk voldoen zeker aan die criteria dacht ik zo. Want we hebben het niet slechts over de historische methoden maar over de historicus. Dit mag geen echoend passivum zijn, een tijdloos, onpersoonlijk inwisselbaar kennend subject zonder eigen wil, oordeel of gedachte waarin het leven zich reproduceert. Hij moet een grote droom, *un grandeur d'âme* hebben. Om de geschiedenis in al zijn facetten en complexe veelvormigheid en abjectheid te ontvangen zonder te bezwijken.

Geschiedenis moet aanzetten tot handelen en niet om zich hiervan af te keren. Het verleden moet gebruikt worden voor het leven en is pas heilzaam en een belofte voor de toekomst wanneer ze in dienst staat van een krachtige nieuwe levensstroming.

Om gelukkig te worden, moet je kunnen leven op de drempel van het ogenblik, onhistorisch en jezelf verliezend in het moment. Nagenoeg zonder herinnering leven, dat moet je kunnen, zoals het dier. Het geluk van het dier, de volmaakte cynicus immers, is het levende bewijs van de cynicus. Een rijk leven wordt pas mogelijk als je leert vergeten.

Het kleinste geluk, als het maar voortdurend aanwezig is en gelukkig maakt, is onvergelijkbaar meer geluk dan het grootste, dat slechts als episode, als gekke opwelling komt tussen louter onlust, honger en begeerte. Maar bij het kleinste en grootste geluk is er altijd een ding waardoor geluk geluk wordt: het kunnen vergeten, of wetenschappelijker uitgedrukt, het vermogen tijdens de duur van het geluk *onhistorisch* te voelen.

Zo willen wij het nieuwe jaar in gaan : het kleine geluk dat ons steeds omringt waarvan we hopen dat het opzelfde wijze zal gaan gloeien en stralen als die ster van Bethlehem en dat de kudde van vakgenoten ons hier in groeiende aantallen zal aantreffen en gezamenlijk de kloof tussen werkelijkheid en schijn verkleint door historie niet als wetenschap te zien, met het streven naar wetmatigheden en algemeenheden, maar als omgang met het verleden. Want de historicus weerspiegelt het verleden niet maar voegt er altijd iets aan toe.

Zo zullen ook de fysiotherapeuten nadat de bibliotheek op orde is ook het archief van de beroepsorganisatie gaan ordenen en selectief dat bewaren dat de moeite waard is en zullen we in stamtafels en oral history met een reizende collectie en een ontsloten collectie beeldmateriaal de taak vervullen van de Stichting Geschiedenis Fysiotherapie met dezelfde voortvarendheid als we afgelopen jaar hebben gedaan.